

Deze 4 pagina's
kunt u vouwen tot
een folder!

Informatie

Verrassend! Dat is wellicht de beste benaming voor een bezoek aan het Taconisbosk. Het bos is onderdeel van een cultuurhistorisch landschap met een agrarisch karakter. Daar dwars doorheen slingert het historische tsjerkepaad (kerkenpad), over weilanden met klaphekjes, langs houtwallen, maar ook langs een monumentaal kerkje met klokkenstoel. Het gebied ligt op een zandrug, een oeroude oeverwal van de rivier de Tsjonger, de natuurlijke grens tussen de gemeenten Heerenveen en Weststellingwerf. Je kunt er een mooie wandeling maken.

Tsjerkepaad, Taconisbosk en Engelenfeart

Er zijn twee startpunten aan de Rotstergaastweg in Nieuweschoot. De routebeschrijving op de volgende pagina's komt langs beide, door er een rondwandeling van te maken van zo'n 7 kilometer. De start is bij begraafplaats en gedenkpark Schoterhof. De route voert via het Tsjerkepaad naar het Taconisbosk en terug langs de Engelenfeart.

Honden

Honden zijn aangelijnd welkom. De wandelroute loopt ook over particulier terrein, houdt daarom de actuele bebording in de gaten.

It Fryske Gea
Postbus 3
9244 ZN Beetsterzwaag

(0512) 38 14 48
info@itfryskegea.nl
www.itfryskegea.nl

WANDEL
ROUTE

Taconisbosk

Groene enclave met rijke
cultuurhistorie

Groene enclave

Buizerd / Mûzebiter

In de oksel van Heerenveen, tussen Nieuweschoot en de Tsjonger, ligt een verrassend groene enclave met een rijke natuur en cultuurhistorie. Een middeleeuws meanderend kerkenpad dat ooit over de flanken van de Tsjongervallei Oudeschoot met Rotstergaast verbond, ontsluit het stemmige houtwallengebied. Het Taconisbosk, een afgelegen eiken- en berkenbos op de oeverwal, is een creatie van een 19e-eeuwse ondernemer, de eigenaar van De Rokende Moor. Die tabaksfabriek legde al lang geleden het loodje, het bos bleek een blijvertje. Een

wijkplaats voor onder andere boomklever, boomkruiper, kleine bonte specht en talloze vinken en mezen.

Al vanaf de prehistorie leenden de glooiingen van de flanken van de Friese rivieren Boorne, Tsjonger en Lende zich als pleisterplaats voor rondtrekkende stammen jager-verzamelaars. De zandruggen lagen dicht bij het water, maar boden wel droge voeten. Later vestigden zich op de hogere randen van de beekdalen boeren, die de wildernis ontgonnen.

Tekst: Fokko Bosker, foto's: Hans Pietersma, Dico de Klein

De zandrug bij Oude- en Nieuweschoot loopt tot aan het Tjeukemeer en scheidde ooit de oer-Boorne en Tsjonger. Het is een kleinschalig verkaveld coulisselandschap met kavels van elkaar gescheiden door boomwallen die loodrecht op de Tsjonger staan. Deze 'opstreckende verkaveling' is kenmerkend voor dit deel van Fryslân. Een waardevol cultuurhistorisch element.

Ook de kloosterorden zetten hun stempel op het gebied. Ten zuiden van Heerenveen, in een bocht van de Tsjonger, lag het machtige Schoterconvent dat mede aan de basis stond van de grootschalige verving en het ontstaan van de veenkolonie. De Romaanse kerken in Oude- en Nieuweschoot lagen aan het kerkenpad dat het spoor van deze monniken volgt en hun invloed op het landschap toont vanaf de middeleeuwse nederzetting Rotstergaast. Een groot stuk van die oude route kan nog altijd worden gelopen en maakt deel uit van de beschreven rondwandeling Taconisbosk. Het hele rondje omvat zo'n 7 kilometer.

1. Schoterhof

Een stemmig begin. Parkeren kan het best bij de begraafplaats en gedenkpark Schoterhof. Vanaf daar de oprijlaan naar het crematorium volgen. Deze weg voert langs het middeleeuwse kerkje van Nieuweschoot. De uitgang 'schoot' verwijst letterlijk naar hoger gelegen land. In de muren van de Romaanse kerk zijn kloostermoppen verwerkt, een baksteentechniek die de monniken uit Italië hadden overgenomen. Samen met de klokkenstoel vormt de kerk een prachtig ensemble dat inmiddels volledig door de begraafplaats is omgeven.

2. Tsjerkepaad

Een smal schelpenpad naar rechts, voorbij de kerk en voor het crematorium markeert het tsjerkepaad tussen Oudeschoot en Rotstergaast. Het paadje lijkt op het eerste gezicht dood te lopen in een haag, maar er blijkt een smalle doorgang te zijn. Plots maakt de beslotenheid van het kerkhof plaats voor een weids landschap. Het pad voert achter een woonboerderij langs met uitzicht over langgerekte akkers en weiden richting het stroomdal van de Tsjonger.

3. Houtwallen

Kenmerkend zijn de houtwallen. Smalle groenstroken van eiken, berken en lijsterbes die als perceelscheiding dienden. Al vanaf de middeleeuwen speelden deze natuurlijke coulissen een belangrijke rol in het boerenbedrijf. Ze keerden het vee en leverden hout voor palen, gereedschappen en stallen. Sprokkelhout diende als brandstof voor kachels en open haarden. Het luchtruim boven de omzoomde weilanden is het domein van roofvogels zoals buizerd, havik of sperwer. De houtwallen vormen voor vogels, maar ook voor hazen en reeën, een ideale rustplek. Sta maar eens stil en luister naar de symfonieën die uit het struikgewas opklinken.

4. Beekdal

De opstreckende verkaveling die deze groene oase haar karakteristieke uitstraling geeft, vindt haar oorsprong in de middeleeuwse kolonisatie van het gebied langs de beekdalen. De boeren vestigden zich eerst vaak op het veen in het beekdal, maar door het graven van greppels en sloten klonk de bodem. De kolonisten zochten het hoger op en vestigden zich op de zandrug. Zo ontstonden Oudeschoot, Rotstergaast en later Nieuweschoot. De percelen stonden haaks in een rechte lijn op de Tsjonger. De boeren behielden het recht van opstrek, ze mochten de grond voor en achter de boerderij gebruiken. Zo ontstond het patroon van evenwijdig lopende kavels gescheiden door houtwallen. Op de hoogten groeiden gewassen als rogge en boekweit, de lagere gronden in het beekdal dienden als weide of hooiland.

5. Klaphekken

Het tsjerkepaad voert door talloze klaphekken over smalle stroken weiland richting de Engelvvaart en Rotstergaast. In enkele percelen liggen koeien loom te herkauwen. Een bordje waarschuwt voor de stier. Het is gelukkig maar 50 meter naar de overkant en de stier is in geen velden of wegen te bekennen.

6. Tabaksfabriek

Voor de woning Yn'e Bosk leidt een breed pad naar links het Taconisbosk in. De paaltjesroute vormt een lusje door het dichte bos met hulst, braam, kamperfoelie en brede stekelvaren in de ondergroei. Een zachte bries veroorzaakt een rimpeling in de

Grote bonte specht / Grutte eksterspjocht

stilte. Het ritselt en suist geheimzinnig. Een grote bonte specht hamert op de bast van een dode eik. Een boomklever hipt behendig op en neer over de stam. De gekraagde roodstaart is een andere, waargenomen bosbewoner die gebruik maakt van de holen van de grote bonte specht om in te broeden.

De met statige eiken beplante laan door het bos loopt in een kaarsrechte lijn naar het stroomdal van de Tsjonger. Sommige bomen zijn al meer dan een eeuw oud, monumenten in de tijd. Dit stukje wildernis maakte deel uit van het grondbezit van Johannes Hendrik Taconis, eigenaar van de tabaksfabriek 'De Rokende Moor' aan de Gedempte Molenwijk in Heerenveen. Later verplaatste hij de onderneming naar Leeuwarden. De familie bezat bij Nieuweschoot enkele landerijen met pachtboerderijen. Eind negentiende eeuw liet hij een bos aanleggen voor houtwinning. De bomen werden op richels, zogenoemde rabatten, geplant zodat ze beter konden wortelen en groeien.

7. Jachthut

In het bos is een paaltjesroute uitgezet die over smalle paden naar een zandpad leidt dat vervolgens tussen de bomen slingert naar een langgerekte laagte tussen de beboste heuveltjes. Het is het restant van een vijver die de familie liet uitgraven. Het verhaal gaat dat de zoon van Johannes, Jan Geline Taconis, een jachthut liet bouwen waar hij graag met vrienden vertoefde voor een glaasje. Hij stond bekend als jachtliefhebber en levensgenieter. Nu huizen enkele dassenfamilies in het bos, die hun burchten ondergronds bouwen. De afwisseling van kleine weilandjes, akkers en boomwallen is ideaal voor hen.

8. Eikenlaan

De paaltjesroute komt met een brede lus weer uit op de kaarsrechte eikenlaan die doodloopt op de landerijen in het beekdal van de Tsjonger. In de beschut liggende kampjes weiland is de kans groot reeën te spotten. Zij behoren tot de vaste bewoners van het Taconisbosk. De wandeling voert terug naar het tsjerkepaad dat uitkomt op de Engelenvaart.

9. Verdwenen draaibrug

Het tsjerkepaad kruist het achtererf van enkele boerderijen. Vanuit de stal loopt het vee zo het beekdal in, het woongedeelte is op de lintbebouwing van Nieuweschoot georiënteerd. De

Wilde kamperfoelie / Papsúger

wandelaar laveert tussen de koeien door naar het kanaal dat op last van jonkheer Daniël Engelen in 1841 is aangelegd als verbinding tussen de Tsjonger, het Nieuwe Heerenveense Kanaal en de Veenscheiding. De vaarweg hakte het tsjerkepaad in twee stukken. Om toch naar de overkant te kunnen, liet van Engelen een houten draaibrug aanleggen met brugwachterswoning. De behuizing is er nog, de brug is in 1970 opgeruimd vanwege de hoge onderhoudskosten. Rotstergaast telde in 1315 nog twee kapellen, waarvan er een tot kerk uitgroeide, die kwam al in 1718 te vervallen, waarna de bevolking kerkte in Nieuweschoot.

10. Recreatiegebied

Het pad langs de Engelenvaart loopt parallel aan de boomwallen naar de brug van Nieuweschoot. Aan de overkant van de Rotstergaastweg begint recreatiegebied De Heide. Tussen 1976 en 1985 is hier zand gewonnen voor woningbouw en wegeaanleg. Rond de grote zandwinplas zijn vervolgens bomen aangeplant en grasveldjes ingezaaid, langs de oever groeit riet. In het water dobberen waterhoentjes, wilde eenden, kuifeenden en zwanen.

Vanaf hier de wandelknooppunten vanaf 41 volgen naar 45 en vervolgens zigzaggend door de groene villawijk naar 42. Bij 42 rechtsaf het Schoterpad volgen terug naar Schoterhof.

